20

608

I

قريمده

(یاخود مجید).

II

یول آیرماسنده

А. Мухитов

محرری:

ا. ای. کوپرین

مترجمی:

ش. حسین

ناشری: غلمان عبیداللین قزانده.

КАЗАНЬ,

ЭЛЕКТРО-ТИПОГРАФІЯ „МААРИФЪ“ 1915 г.

قریمده.

(یاخود مجید)

I.

شهر یانده‌غی آوتقه اسملی آولنڭ قریینده صاف تاو گورله‌وگی قارا قورغاشن طروبا آرقلی کمش دوغا کبك یالتراب بوگولوب یوز یللق تاش حوضگه آغوب توشه، آنده عجب بر ماتورلق بله‌ن چایپالا، دولقونلانا، یوزه‌ر یه‌شلك چیکله‌وك آغاچلری حوضنڭ اوستینه اییلوب زور کوله‌که‌لری بله‌ن آنی قابلاب، صالقونچالاتوب طورالر ایدی. مونه شول اورنغه یالتا شهرینڭ مجید اسملی بر اوزاتوچی (Проводникъ) هر کوننی کیلوب، «کراصافچیك» هم «بوکیت» اسملی ایکی یه‌ش آیغر بله‌ن جه‌یلکگه‌گنه تاولیلردن آلونغان قارطراق بر قارا آیغرن یووب کیته ایدی. کیچه مجید، ایکنچی اوزاتوچی حسن بله‌ن کوبکنه سیرگه چغوچیلرنی یایلا ته‌په‌سینه اوزاتوب بیك صوڭغه قالغان، اول آولغه کروب آی نورندن کوگلجم توسکه کرگان طن، تاوشسز اورام بله‌ن آطلرون یته‌کله‌ب کیلگانده آرغانلقدن هم یوقی باصقانلقدن آوب، آوب کیته ایدی. اول چیشنمیچه‌گنه تور یاقغه پالاس اوستینه یاتدی؛ ئلی کوزمنی یومغانیمه‌بر نیچه‌مینوتده اوتمه‌گاندر، دیب اویانوب کیتسه، قویاش توشلکگه جیتوب کیله؛ کون بیك آیاز، هوا کوکنڭ آچق زه‌نگه‌ر توسی بله‌ن قویاشنڭ آلطون‌دای نوری قاتشودن عجیب بر توس آلوب طورا، بتون‌جیرنی یه‌شل خه‌تفه کبك ئوله‌نلك‌هم آغاچلقلر قابلاغان‌ایدی.

تاتار قزی، ئلگی تاش حوضدن چوقورسماغراق بر اورنغه تاشوب چقغان صوده کرلر یووا ایدی. اول آیاق آستنده‌غی تاقتاغه تورلی کرلر صالوب کر چیقی، اوزی‌ده سیزمیچه ته‌نی بله‌ن ئلله نیندی

بوگلوشلر یاصاب کچکنه یالان آیاتلرون بر اورندن ایکنچی اورنغه الوشدرا، آنڭ نەزك هم صغلمالی بوکسەمی حرکتلەنگان صاین، مارجه آقچه تزگان توگەرەك قاره بورگی آستندن آرتقه صالنوب توشکان طولی، قارا چەچ‌طولوملری قارا جلان کبك‌بورغالانوب سلکنوب کیتەلر ایدی. قویاش نورلری آغاچ یافراقلری آرقلی سیرپلوب آنڭ بالالرنقی کبك معصوم هم گوزەل کوزلرنده، آزغنه قارا قوچقللیراق آق یوزی اوستنده ئەکرنگنه اویناقلیلر؛ ایکی تز آراسینه جییوب قصدرغان قارا واوزون کولمه‌گینڭ جییرچقلری قویاشقه قارشی نورلانوب جملداب طورالر ایدی. اول‌مجید بلەن بیك تیز گنه نازکانه‌گنه ایسەنلەشدی‌دەاوزی برچیتکەرەك قاغلوب‌مجیدنڭ اوزینەده آطلر ینەده قانتان یانده اورن بیردی.

اورتا یەشلردەگی آقصل کوك «کراسافچیك» صالقون صوغه کروب کیچه اسسی تاش یولده واق تاشلرغه صوغلوب آشالغان زور طویاقلرون ئەله نیندی بر راحتلك بلەن طنچقنه جبته باشلادی. اول موینن توبەن اییوب، سویکملو قارا کوزلری بلەن وقارلی آق باشن آلغه صوزوب یومشاق بورون اوچن صوغه تورتکان کیلوش طورا، مجید چیلەك بلەن صو الوب سیبکان صاین قویرغن سلکوب قویا ایدی. بیش یەشلك یەش آیغر «بوکیت»، مجیدنڭ یوزینه چەچرەگان صو بورتکلرن جیگی بلەن سورتوب آچولانووینه التفات ایتمیچه، تیره یاغینه صو چەچرەتوب اوینی ایدی. قارا قارت آیغرغه مجید کوب التفاتدەایتمەدی: اول آیغر، تیمر کبك‌نق آیاقلی، هرتورلی آورلقلرغه کونگان، طالمسز چن‌چن تاو آطی‌بولوب، اییەرینڭ ایکی یاغینه آصقان کومرنی یاخود اوطوننی یایلی تاوی باشندن بیك یگل آلوب توشه‌آلا، اویرەنمەگان کشیلردەمنه آلماسلق صوقماقلردن‌یوغاری‌منه‌ایدی. مجید آنڭ اوستینه ایکی ـ اوچ چیلەك صو سیبدیده، یالتراب تورغان بییك آرت صانینا ئەکرنگنه صوغوب یبەردی. قارا آط ئلگرەك کیتکان تگی

ایکی یەش آیغر آرتندن طنچقنه، وقارلیغنه آطلاب، قارانغی هم صالقون آزبارغه کیلوب طوقتادیده قالترانوب سلکنوب قویدی. آزبار پادؤال کبك آستقه قازوب یاصالغانغه توبەسی ییر بله بر تیگز دیب ئەیتورلك توبەن بولوب، اچینه شاقتی بییك وتکه اورتشوب کرورگه توغری کیله ایدی.

مجید „کراسافچیك“ بلەن „بوکیت“ یدە، استراحتکه کیلگان خانملر کیفی اوچونگنە شونی الوغسماق اسملر بلەن آتاغانغه، قارا آط بتونلەی اسمسز ایدی. خانملر، آیغرلرغه آتلانودن ئلك، آنی یواشلاندرور اوچون ایکمەك یاکه شیکەر کیسەگی قابـدرالر، قورقه – قورقـەغنه موینندن سویەلر هم گویه اوبو آکار بر لذت بیرگان کبك، بوروون تیشکلری آراسن اوبەلر، آقتقدن نازلانوبقنه - „مجید، آنك اسمی نیچك؟“ دیب صوریلر ایدی.

زیفا بویلی، نچکه بیللی نەزکچل تاتار قزی، یوغان کرلرن اویوب تاقتاغه تزگان هم قوللری بلەن آنی بـاش اوستنده طوطقان کیلوش، اوزاتوچینی اوزینك قورقاق شرقی کوزلری بلەن قویما آرقلی سوزوب طورا ایدی. اول ایندی اوچ یلدن بیرلی مجیدکه وعده قیلنغان، تیك آتا، آنالریغنه یگتنك طویغه بیتەرلك آقچه جیغانون کوتـەلر ایدی. لکن مجید آشوقمی، اوزاتوچینك کوکللی یکگل طورمشی آنارغه شادلقلی بەیرەم کبك کورنه، چیگی بولماسدای طویلا ایدی.

اول آطلرغه صولینی اوزی صالدی، قارط قارا آیغرغه، البته آزراق بیردی. آناسینه جوگان قایشن توزەتورگه قوشوب اوزی هرچیرك ساعت صاین آوتقیدن پاربویینه توشه تورغان „لینەیکه“ دن قالماسقه آشقدی. „لینەیکه“ یاکاغنه قوزغالغان ایدی. مجید آنی قووب یتوب بارغان کیلوش سیکرب منەیده، یاننده‌غی کشیلرگه شادلقلی هم جیڭگانصەان قاراب آلغاچ، بتون موچەسی بلەن آلغە بورلوب اوطردی. ایرتەنگی صاف طبیعت اچندە تەنینك یگللگن، جیتزلگن، یەشلگن حس ایتو، مجیدنی هروقتده

تیرەن شادلقغه چومرا ایدی. آنڭ بلەن یەنەشوك اوطورغان کشی. چالمالی، کوفی توسلی قزغلت یوزلی، بییك هم اچکەرەك کرب طورغان ما کُلایلی، صاقال لینەچال کرەباشلاغان برقارت تاتار ایدی. مجید آق ونق تشلرن کورسەتوب، شادلقلی قارا کوزلرن اویناتوب، آنڭ بلەن قزوغنە تاتارچەسویلەشوب کیتدی.

II.

یار بوینده کلیسه یاقنندەراق اوزاتوچیلرنڭ بیرڅا صمان برجییلا تورغان اورنلری بار ایدی. آلار هر کون ایرتوك شونده کیلوب تاش قیما بوینچه آقرنغنه آتلاب یوریلر، قای وقت بتون تیره یرنلرنده‌گی کشیلرگه التفات ایتمیچه اویغا چومغان قیافت آلوب تاش قیمانڭ تیمر رەشەتکەلرینه طایانوب طورالر، یاخود اوزلرینڭ تازا ایتلەچ آیاقلرون کورسەتورگه تلەگان کبك آلغه صوزوب اسکەمیەلردە اوطورالر ایدی. آلرنڭ قارطراقلری هم یارلیلری آزغنه صارغلت کیك آق کولمەکنی کیڭ چالبارغه طغوب بیلدن اوستەرەك کمش پوتا بەیلەودن عبارت بولغان، بورونغیچه کیینو برلەن کیینگانلر ایدی. یەشلرنده بویل یاگا مودا حکم سورە باشلاغان، اول دیگانال یوصتاودن تکگان، کوك قصقه هم قصرق کورتکا، شوندی اوق تار چالبار، یوقه ویالتراوقلی ابتکدن عبارت بولوب، آنی سیزونڭ ایك آلدن، ایك ماتور یگتلرندن بولغان ممد (محمد) باشلاب کرتگان ایدی. موندی کییمدە بتون اعضالرنڭ رەوشی: کوکرەکنڭ بیوکلگی، آرقانڭ تیگزلگی، بیلنڭ نچکەلگی، کیلوشلی اوزون آیاقلرنڭ توز هم شومالغی آچق بلنوب طورا ایدی. قارطی، یەشی، بایی، یارلیسی بارده بر توسلی تەبەنەگرەک‌گنە توگەرەك بەرەن بورك کیگانلر، قوللرینه اوزاتوچیلقنڭ مجسم علامتی بولغان قامچی طوطقانلر ایدی.

بو اورن یەش، ماتور ایرلرنڭ چن — چن جانلی ویستافکەسی ایدی: زیفا بویلر، قارا قوچقللبراق تەن، قاش، بورون، ایرنلرنڭ

تعریفدن طش توز هم طوغری اشلەنولری، کوپرنوب تورغان قارا میقلر، قرن صالغان بورك آستندن چغوب تورغان کوگلجمەك قارا ساچلر، کوزلرنی قاماشدرورلق عجایب آق تشلر، بادیان آغاچی توسلیرەك - قویی قارا هم یالقنلی جنوبی کوزلر، کبارەنا وتوز موینلر! قریمنڭ جنوب یاری بو اورنغه اوزینڭ انسانیت جنسینڭ هینوز، یونان هم تاتار قانلرینڭ فوق العاده بختلی قوشلوودن ظهور ایتکان، قومینڭ ایڭ گوزەل نمونەلرون ییبەرگان ایدی.

مەکەو سوداگرلرینڭ چوبار چبچق کبك تورلی توسدەگی کییملر کیگان یوان‌خاتونلری، پیتربورغنڭ یاصالما صاری ساچ‌قویغان، یوزی‌کوب کرشەن یاغنودن قورغاشن توسینه ئەورلگان‌ادبسز قلنچاقلری هر کوننی یار بویندن اوتوب، آچ کوزلی قومسزلر تاتلی طعاملر مغازیندەگی پیالا صاوتلر اچینه صالنغان‌آشاملقلرغه‌آوزصولرون جییوب قاراب طورغانلری کبك، قوللرینه طوتقان اوزون صابلی کوزلکلری آرقلی، آشقمی، تارطنمی هم ئلله نیندی بر اشچەنلك بلەن اوزاتوچیلرنی تیکشروب قاریلر ایدی.

بو وقتده بزنڭ یەش، ماتوریگتلر بز صنلرون توزەتوب، کوزلرون طنوق ومعناسز رەوشکه کرتوب، خاتونلرنڭ باتروب قاراولرن آیرم بر نقلق، بر ثباتلیلق بلەن کوتەرەلر، قایسیلری تش آراسندنغنه ئللەنیندی تیرەن‌معنی چغارورغه طرشوب صزغرزالر، کوزلرون قصقەلیلر، باشلرون چایقیلر هم یالتراوقلی ایتکلرینڭ قونچلرینه قامچی بلەن صوقغالاب قویالر ایدی. قایسیلری خانملرنڭ آرتلرندنغنه کیلوب سیرگه چغارغه آتلر تقدیم ایتەلر، لکن شول قدر بر طنلق، بر سرلیلك بلەن تقدیم ایتەلر ایدی که، گویەسوز بر ممنوع، بر ادبسز اش‌حقنده بارغان کبك‌ایدی.

مجید اوچون بردن بر پوت - ایرشه آلماسلق برمثال، اوزاتوچی محمد (محمد) ایدی. مجید اختیارسز آنڭ طشقی قیافتندەگی بتون واقلقلرینه،کییملرینه، یروشینه، بوی صنن طوتو رەوشلرینه تقلید

ایته‌رگه طروشا، مه‌کن قدر آنـڠچه بولورغه تلی ایدی. ممدنڭ بتون اشلری، بتون حاللری مجید که ایس کیتکچ بر قهرمانلق بله‌ن طولی بولوب کورنه ایدی: آنڭ سیمفیر وپولنڭ دورت کلاص گیمنازیه‌سون بترگانگه یخشی اوقوغان کشی حتی عالم اوق بولوب حسابلانوی، آنڭ نفیس کراخمالی بیلیه (کولمکلر) هم‌ئلله نیندی قیمتلی بالداقلر کییوب ساعت چلبرینه آصل معدنلر تاغووی، نهایت ممدنڭ بتون قهرمانلغن، بتون جیتزلـگن کورسه‌ته طورغان بر خبرنڭده تارالوب باروی مجیدنی اختیارسز ممدکه صوقلاندرا ایدی. ممد آرقاسنده دینگز موزا خانه‌سی یاننده برسی خارکوف، برسی مه‌که‌و سوداگری خاتونی ـ ایکی خانم تالاشقانلر، اوچونچی برخانمنی ـ رسملر جییو بله‌ن مشهور بر ذاتنڭ خاتونن ایکنچی بر اوزاتوچی بله‌ن بارغانن کوروب، کونله‌شوب ممد اوزی قامچی بله‌ن صوقدرغان، دورتنچ سندن ئلله نیندی بر یه‌شرن چیر بله‌ن آوریم دیب شونادن دوالانور اوچون ایکی مڭ صوم آقچه آلغان؛ بیشنچی خانم ممدنڭ ایرگه‌چقغان آپاسینه یورط بیر صاتوب آلوب بیرگان هم شولوق وقتده ممدنڭ اوزینه‌ده صارغلت‌صمان قلنفر توسلی عجائب یخشی پار آط هم تورلی نورلر توشروب یاقترتا تورغان فانارلر بله‌ن زینتله‌نگان نزاکتلی صالام فایتون هدیه ایتکان ایدی. ممد تیره‌ن اوقومشلی کشی ایدی. حتی اول بر وقتنی «بزنڭ زمان قهرمانی»ده اوقوب چقغان هم بو آنارده غایت قوتلی تأثر قالدرغان ایدی. شول تأثردن صوڭ اول یش ـ یشغنه یار بویندغی فانار باغاناسینه کیلوب سویه‌له، قوللرون کوکره‌گی توغریسنه باغلاب قویا، سرلی ره‌وشده ما ئلاین جییروب آستقی ایرنن تشلی هم کوزلرون یراقغه ـ یراقغه ئلله‌قایده‌افقده‌گی بر نقطه‌غه تروب اویغه باتا ایدی. اول بوچاقده بر نرسه حقنده‌ده جونله‌ب اویلامی، باری تیره یاغنده‌غی حرکتنیگنه التفاتسز تیکشروب طورا ایدی؛ مونه ایزۋوشچك اوتوب کیتدی، ئه‌نه بر خـانم گالانتیریه مغـازینینه کروب بارا،

ئەنە میموز آغـاچی یافراقلری آزغنە جیلدن‌دە حرکتکە کیلدیلر ـ شپردیلر... لـکن شول‌اوق وقتدە اول اوزن ئلله نیندی قورقنچ، تیرەن، قارانغی توبسز اوی دینگز ینە چومغان ایتوب کورسەتورگە طرشا ایدی.

خانملر بلەن یالغز یغنە بولغاندە اول بیك طوپاس معاملەایتوچەن، لـکن ایرلر بلەن خدمتچەن، تربیەلی معاملەلی ایدی. اگردە بر یولی بر ایر بلەن دە بر خانم بلەندە سویلەشورگەطوغری کیلسە، ایرگەقارامایچەخاتونغە قاراب سویلەونی عادت ایتکان ایدی. کیف صفاغە کیلگان موداچی، قلنچاق خانملر آنارغە توفلیلر، یفەك پادتەژکا (Подтяжка) لر چیگوب بیرەلر، اورنسز کونچل، کینەدن قزوب کیتە تورغان، کیرەکمەگان اورندە آچولانا طورغان مەدکە، ئلله نیندی غیر معلوم بر سببدن بوزلغان، جراحتلەنگان کوکلی، لـکن عالی کوکللی چیدن طش‌ماتور مەدکە عقلدن شاشارلق بولوب صوقلانالر ایدی. اول خانملر آناردن یوغاریدەغی صفاتلری شامل بر مەداشلەنوب چغوون تلەگانلر، نهایت مەددە اوزن شوندی ایتروب حس ایتە باشلاغان ایدی.

مسکین مجید‌اول‌قدر درجەگە منە آلماسلغن، مەقدر یوغاری کوتەرلە آلودن کوچسزلگن، آنارغە ایرشودن یراقلغن اوزیدە حس ایتە ایدی. نیچك گنەاوزن جدی‌ایتوب کورسەتورگە طرشماسون، نچك گنەاوزینڭ صنن توز هم کیلوشلی‌ایتەرگە تلەمەسون، یوزن نیقدر خیالی هم‌اویچان توسکە کرتورگە اویلاماسون، طبیعت هم یەشلك اوزینکن اشلی، آنی شویلە اویچان هم شاد مجید حالندە قالدرا‌ایدی. اول قرق درجەلی‌قویاش اسسیسی آستندە، بوتەن اوزاتوچیلر بلەبرگە یار بویندەغی طرتواردە یورونورگە، اوتوب باروچی آرتدن یوگروب باروب چالشایوب آنڭ یوروشون اوچکلەرگە، یار باشینە طوتقان چلتەرلی قویما آرقلی ایبلوب هیچ مقصودسز دیڭزگە توکرونورگە بیك یاراتا ایدی. لـکن شولای شایارغان مینوتلرندە مەدنی کورسە، شوندوق اوزینە جدی توس بیرە هم اچدن مەد بولا؛ جیتز جنوبی بای

خیال مجیدنڭ بو اوین قوتدندره گنه، اول چندنده اوزن ایکنچی ممد ایتوب اویلی باشلی ایدی. اول ممدکه چن کوڭلی بلەن صوقلانا، آنارغه عبطه ایته، بیشنچی کلاص گیمنازیستی، ایندی تمه کیده تارتا، آچیدنده جیبەره باشلاغان، آصراوارغه ده اوستدنگنه قاری تورغان جیدنچی کلاص گیمنازیستن نیچك کوتەروب، آنڭ بتون قیلغان اشلرون شولای کیرەك، دیب عبطه ایتسه، مجیدده ممدکه شولای قاری هم شولای عبطه ایته ایدی. درست، اوتکان یل مجیدنگده بیك جدی رومانی بولوب، آنی پیترا گرادقه آلوب کیتوب یوروتوب قایتارولر بلەن بتکان، بو واقعەسی آنڭ جولەرشمال خانملری یوره گنده یالقنلی محبت حسی اویغاتورغه صلاحیتی بارلغینه شهادت بیرو بلەن برگه، مجیدنی باشقه اوزاتوچیلر آراسنده یخشی حسابقه قویغان ایدی. لکن بولای یورتلوب قایتارلووینڭ توب سری مجیدنڭ فقط اوزینه گنه معلوم بولوب، اول آنی اوز اوزینه ده حقیقتا نیچك بولغانندن گوزەلرەك هم ایس کیتکچرەك ایتوب تصویر ایتەرگه طروشا ایدی.

III

پیتروگراد پیارخیەسنده گی بای پروتوییرەینڭ خاتونی، طومشدن آق بولو اوستینه هر وقت کرشەنده استعمال ایتکانلکدن نەق بولکی توسینه ئەورلگان جتی آق یوزلی، تاتلی قارا یوزم کرتوب قویغان کبك کچکنه گنه قارا کوزلی، آچق قزل توسکه بویالغان، اوستکەرەك کوتەرلوب اوچلایوب تورغان کچکنه گنه صوصا آوزلی قرق یەشلر چامالسنده غی یوانغنه خانم یالتاغه کیلگان ایدی. اول بو سیاحتکه، الله بلسون، نیندی آغر یوللر، نیندی یالنولر، یورط راسخوتندن آرتدروب اویوقلر یننه یەشروب آقچه جیبولر، یالغان هوش کیتەرولر، ئلله نیقدر یەش توگولر، آندی قرق یەشلر چامالسنده غی خانملرنڭ ایمچیسی طومچیسی، یەشرون کیکاشچیسی بولغان متحصص دوقتورلرغه یورگاندن صوڭنه، خاتونلرده

بولغان بتون حيلەلر، بتون اوز سوزليلكلر بلەن پاپاصنى چولغاب، كوموب بترگاچكنه موفق بولغان ايدى. غنواردن اوق، بيوك پوست (روزا) مناسبتى بلەن جييلورغه تيوش كرشلر نيدە حسابقه‌طغوب راسخودقه كوبمى آقچه تيوشلگن حسابلى باشلاديلر، كليسەدە قاداقلاب حتى پوتلاب جييلغان باقر آقچەلرنى اور ياڭى كاغز آقچەلرغه آلشدرديلر، اشسز كيچلردە بتون عائله بلەن جييلشوب، تيمر يولدە يرو حقندە يازلغان «يول كورسەتوچى»نى قاراب چقديلر، كيتەر آلدندنغنه مخصوص سفرگه چغوچيلر حرمتينه كليسەدە عبادتدە قيلوب آلديلر هم يول اوچون كيرەك بولغان نرسەلرنى، باگاژلرنى تويەب ۋاكزالغه كيتديلر. پويزد قوزغالدى، ۋاكزالدە يغلاشورغه، ياولقلر سلكشورگه طوتونديلر، محترم پاپاص اوزينڭ بتون وقارن، بتون الوغصماقلغن اونوتوب، لشق، اشق بورنى بلەن صولقلداب، ساچلرن هم جيلەن جيك وچابولرون جيلبردەتوب بر قولينه صليبن طوتقان كيلوش قوزغالغان ۋاغونلر ياننددن چاوب بارا بارا: «اول بو بواسه، تيليغراف بلەن تيز خبر بيرەكور» ديب قچقروب قالدى.

پاپاس خاتونى قريمغه كيلو بلەن بيك آز راسخود بلەن، بيك اقتصاد بلەنگنەشهر چيتندە، تاو بيتندەگى مسافرخانەدە، شارمانچيلرنڭ (شارمانكا اسملى موزيكا قورالدە اويناوچيلر) دينگز چوچقەسى بالالرون تويەب يورتە تورغان چيتلكلر ينه اوخشاغان ميبللى بوامەلردە طورا باشلادى. اول، بر نيچه قارتقنه صنف قاراوچى خانملر- (روسلرنڭ اورتا درجەقزلر مكتبندە بولالر) معلمەلر هم قريمدە پيتر و گراددا غيدن بردە آرتق راسخود طوتميچەدە طورورغه ممكن ديب اوشاندرورغه طرشوچى چير لى استودينتلر بلەن تانشدى، آلر بلەن ديليژانسقه (مسافرلرنى يورتە تورغان آربا) اوطروب تاولرغه هم شلەلرگه بارا، اوزينڭ تانشلرينەهديەايتەر اوچون دينگز بويندن قزل آغاچدن ياصالغان تاياقلر، آحاق مهرلر هم اوستينه „يالتا“ ديب يازلغان باقا قابقلرى صاتوب آلا؛ گويه هر سياحقه قاراب كوروب كيتو ضرور حسابلانغان ئلله نيندى طوپاس تاشلردن، تار

صوقمه‌اقلردن تیرله‌ب پشوب منه، تورلی زور تاشلرغه اوزینك اسمن یازوب قالدرا، ته‌مسز هم قویی بوزا اچه، قاتی صلقون شاشلیق آشی هم ایك عجبی بوالر بارسیده آكار بیك آرزانغه توشه‌لر ایدی. یالتا یاننده دینگزدن ئولگان بالق هم یوده (Юда) ایسی تارالا، دینگزنك صووی له‌گه‌نده‌گی قزل بالچقلی بلچراق صوغه اوخشاغان، اوراملردن تیرس ایسی کیله ایدی. آرزانلی آشلردن تل هم آ کُفاو طوك صارق مایی بله‌ن قاپلانالر، توز بویلی ماتور کیپاریس آغاچلری اوستلرینه قونغان طوزان‌نك کوبلکندن هر وقت آقصل (چال) توسلی بولوب طورالر، نومیرلردن بلچراق کر وکیراسین ایسی کیلوب طورا ایدی. شولایده پاپاس خاتونی اوزینك بتون قرده‌شلرینه، تانشلرینه، یپار خیالنی مکتبده برگه اوقوغان دوستلرینه هر کوننی دورت - بیش آچق خط صالوب، اوزینك گوزه‌ل دینگز هواسی هم تاو اورمانلرینك غطرلی خوش ایسلری بله‌ن لذتله‌نگانون یازا هم چن کوگلندن یازا ایدی.

بر وقتنی آنی نیندیدر بر طول پالکاونیك خاتونی اوریاندوغه سرای خرابه‌لری قارار اوچون آتقه آتلانوب بارورغه قوطرطدی. پیتربورغ غزیته‌لرنده باصلغان رومانلرده اوقوب، غیبتچه‌ن یالتا تگوچی خاتونلرندن ایشتوب هم یار بوینده‌غی قارا میقلی اوزاتوچیلرنك اوزینك طولی هم تیربه‌لوب طورغان بوکسه‌مینه بیك طوری هم تیره‌ن معنالی ایتوب قاراولرندن، اوزاتوچی بله‌ن آتقه آطلانوب سیرگه چغو ئللا نیندی ادبسز، شیکلی، آلداوچ اش بولوون اول بله ایدی، لکن پالکاونیك خاتونی «بیك تربیه‌لی هم نزاکتلی خانم» بولغانلقدن استراحت‌ده بیك اوچسز - آط اوچون بر صوم اوزاتوچیغه‌ده برگنه صوم بولغانلقدن پاپاس خاتونی بارودن اوزن طیا آلماغان ایدی. شول قدر حضور یروشدن اوزكنی طیو هم یات هم عجب‌ده بولور ایدی بیت... پاپاس خاتونی باشده اییه‌رگه اوتورا بلودن آزراق

شیکلەنگان ایدیدە، لکن ئلله قایچان قز چاغندەاوق تعطیلگە قایتقاچ، کورشی آلپاوتنڭ ایکی اوغلی چاپا گیمنازیستلر بلەن چن خانملر ایپەرینەاوطروب آتقە آتلانوب یر ووی ایسینە توشکاچ، بو اوکایسزلقدە یوغالدی. خاتونلرغە مخصوص یول کییمی حقندەدە آزراق چیتنلك بار ایدی. ماریە نیکالایڤنانڭ «میکا قدر آنی ئللەنیندی خاتون کیگاندر!» دیب وقتلیغنە آلوب طوراسی کیلمی ایدی، لکن جیتز پالکاڤنیك خاتونی آکاردە یول تابدی: آزغنە ماتیریە یالغاب یوپکانڭ ایتەگن اوزایتورغە، صوکرە آنی کیریگە بوکلەب آراغە بر نیچە واق تاش طغوب قالدروب یولەب قویارغەدە هممەسی بولا: یالغاب تککانیدە بلنمی، آیاقلردە چغوب کورنوب طورمی، یوپکادە جیلپردەمی؛ حتی بو، مخصوص خاتونلرغە آت اوستندە یورور اوچون یاصالغان کییمندە یخشیراق بولا ایدی، دیب پالکاڤنیك خاتونی ماریا نیکالایڤنانی تمام طنچلاندردی.

ماریا نیکالایڤنا، البتە، اوزاتوچی آنارغە هیچ بر ادبسزلك اشلی آلماس، دیب تیرەن اشانا ایدی! شولای ایتوب آلار: اول، پالکاڤنیك خاتونی هم مجید اوچەولەب اوریاندوغە کیتدیلر.

لکن مجید، شهری اوتوب لیوادیە تاش یولینە چقغاچدە، اوزینە بیك کوبنی ایرك ایتدی: تزگنلرنی نیچك طوتارغە کورسەتکان بولوب، ئلدن ئلی اوزینڭ کچکنە هم اسسی قوللرون پاپاس خاتونینڭ درلدەب تورغان طولی آق بارماقلری اوستینە قویە، تکە ییردن توشکاندە آنڭ تازا هم کیك بیلندن قصوب طوتوب اوزینڭ ماتور هم کولەچ کوزلری بلەن طوبتوری آنڭ کوزلرینە قاری ایدی هم آنڭ بتون وجوددن تازا آت هم ایرکشی تیری ایسی آڭقلوب کیلە ایدی.

ایسکی هم طغز آغاچلی پارك (باقچە) قارانغی، یووش هم طن، آنڭ یوزەر یللق آغاچلرینڭ بوتاقلری، یافراقلری توبە تاقتاسی کبك توشەلگان، اوچلرون قاراب کورو ممکن توگل ایدی. ئولەن اوسکان

صوقماقلرغه طغز قوواق آراسندن توشکان آنده موندەغنه آنی تابلری کورنه ایدی. قای وقت چوبالچق هم یش بوتاقلر آراسندن یراقده آی نورندن آلطون کمش توسلری آلوب، بودرلەنوب آغا تورغان دینگز کورنوب کیته، قایدەدر تاودن چلتراب آقغان چیشمه تاوشی ایشتوله ایدی. بو اورن بورنغی حکایەلرده تصویر ایتلگان اورنلر کبك چیکسز ماتور، آرتق طنلق هم قارانغیلقدن آزغنه شیکلەنگچەك هم شوندی نهایەسز ماتورلق دینگزینه چوموب قالغاندەغنه حس ایتوله تورغان بر قدر آبدراغانلق، آزغنه عاجزلك حس ایتولەایدی.

طومراب طورغان قارا صووی اوستندە، قارانغی هواده اوچقان کبك، طنغنه، شوماغنه آق قوش یوزه تورغان صنعی کولنی قارادیلر. اوستینه عجب خوش ایس کیلوب تورا تورغان اولەنلر اوسکان مرمرەخرابەلکنیده قارادیلر. اوزاتوچیهر بر اورنلرنی کورسەته، پاپاس خاتونینك قولتغندن طوتوب بارورغه یاردملەشه، آنك آلدندەغی بوتاقلرنی آرالاب آکار یول آچا ایدی. شولای بارغان کیلوش، تیرەسینه ڨینا گراد آغاچلری اوسکان، اوزقوالکنیده آیرا آلماسلق قاراکغی تار آللییه (صوقماق) گه کرگاچ، پالکاونیك خاتونی کینەت بوغالدی. پاپاس خاتونینك چاقروب قچقروویده بوشقه کیتدی، اولجواب بیرمەدی. پاپاس خاتونینەقارانغیلقده قابالانوب اوق بارورغه توغری کیلدی. اول یالغش اوزاتوچینك اسسی قوللرینەده بەرلە، مجید تەنینك قزولغن چیتدەنرەك اوك سیزه ایدی...

ئولەنلر تەملی خوش ایسلرون چەچوده دوام ایتەلر، تونگی قوشلر آیرم بر دردلیلك بلەن قچقرالر، کوکرەکدن تاتلی هم هیجانلی بر قزولق تاشی ایدی.

آلار قارانغی صوقماقدن یاقتیغاراق چقدیلر، شول مینوتده پالکاونیك خاتونیده کیلوب جیتوب آلارغه قوشلدی هم بلەگن ماریه نیکالایڨنانك قواغطینه طغوب اوزی آکار سویەلوب اوك بارا، آنك کوزلری نی

ئەیتکاننی، یوزی نیندی رەوشدە ایکانلکنی ئللە نیندی بر قومسزلق بلەن قارانغیلق آرقلی کوروزگە طرشا ایدی. پالکاۋنیك خاتونی ایدی قارتلق بلەن یەشلك آراسندەغی بر خاتون ایدی. آندیلرنڭ یەشلکدە گناە اشلەگانلری اوزلرینڭ شخصی فائدەلرندن بتونلەیگە واز کیچەلر، آندی وقتلرنی ئللە نیندی بر اوفلداو بلەنگنە ایسکە توشرەلار، آلار ایکنچیلرنڭ، یەشرەکلرنڭ محبت اشلرینە قاطشوچان بولالر: آلار یە مرحمتسز جاسوسە، یا کە ریاسز بولشوچی هم سر طوتوچی بولالر؛ پالکاونیك خاتونی شوشی صوڭغیلر جملەسندن ایدی...

بتدی.

يول آيورماسنده.

I.

کاندوکتور ڤانغه کروب فانارلرغه شه‌ملر قابز دیده آلر نی کیندر ئولگی بلەن قابلاب چغوب کیتدی. آنده مونده اویلگان چومادانلر؛ تورلی یول تویونلری، اشله‌په‌لر، کوبدن اوك یوقلی طورغان یاغود بتون تیره یونده‌گی کشیلرگه هم نرسه‌لرگه بر طویغانلق بر التفاتسزلق بلەن قاری، قاری یوقومسراب ڤاگون قاتیراق سلکنگان صاین کوزلرون آچوب آلا تورغان یولچیلرنڭ صنلری، پیچلر، که‌نه‌فی آرتلری ئلنگان کییملر بارده اوزون هم سرلی کوله‌گه‌لرگه چوموب بوتالوب کیتدیلر.

شاخوف، کورشیسنده‌گی خاتوننڭ یوزن کورورلك قدر آلغه اییلوب ئه‌کرنگنه،

— بیك آرمادغزمی صوك لیوبوف ایڤانوڤنا؟ دیب صورادی.

خانم آنڭ نی ئه‌یتورگه تله‌گانون شوندوق آڭلادی.

اول، اوزیده سیزمیچه غیر اختیاری بر نازلیلق‌غه بیرله توشوبره‌ك

— یوق، یوق میڭا بیك یخشی، دیب یلمایوب قویدی.

بو سویله‌شوچیلرگه قارشیراق کوك شاتلاندیه شه‌لی بورکه‌نوب یاتقان کشی، قابرغالری اوستنده یاتقان حالندن چالقان ئه‌یله‌ندیده، یول یرودن قارلا توشکان ایرلر تاوشی بلەن،

— مونده نیندی یاخشیلق تاباسڭدر ایندی لیوبا، مین برده توشنه آلمیم، دیدی. لیوبوف ایڤانوڤناده شاخوفده آڭار بر جوابده بیرمه‌دیلر، تیك برنچی یاقنایشو علامتی بولغان ملایمانه یلمایولر یغنه یوزلرندن یوغالوب کیتدی.

شاخوف پیتروگرادن استانبولغه بارا، آندن مصرغه کیته‌چك ایدی. بوسفر آنڭ کوبده‌نکی مقدس خیالی ایدی، فقط یه وقت‌طوغری

كيلمەو، يە مادی یاقدن حاضر سزلك گنه آنڭ موڭار قدر بواوین فعلیتکه چغارا آلماوینه سبب بولوب کیلگان ایدی. ایندی اول اوزینڭ کچره‌ك گنه ایمینیەسون صاتوب، شاد هم طنچقنه، قولنده باری یگگل چومه‌دانغنه بولغان حالده یولغه چقغان ایدی.

ئلله نیندی عجب بر طوغری کیلو بلەن ایکنچی تەواك ـ پیتر وگرادد چقغاندن بیر لی، اول عجب ماتور، چیکسز جاذبەلی بر خاتونڭ اولطرداشی هم سردەشی بولوب کیتکان، نیندیدر بر کوچ، ماتور خانمنی آنارغه مینوت صاین یاقنایتابارا، آنڭ اوخشاوی آرتقاندن آرتا، اول آنی ـ ویگاندن سویه ایدی. شاخوفقه بو کینەت لکن غایت اوخشاشوب تانشوده ئلله نیندی بر آڭلاشلماواق، بر جزبیت بار کبك طویلا. عادی طورمشده اوچرامی طورغان بر حال حس ایتله ایدی. شاخوف اول خاتونڭ نەزکچل زیفاصننا، ماڭلایناتارالوبراق سیرپلگان کول‌توسلی چەچلریده، آرغانلقدن تیرەلری آزغنه کوکسل آلغان جازبەلی کوزلربنده قاراونی غایت یاراتا ایدی. کویگه صالنوب شالتراغان کبك ڤا گون شاتراوی آراسنده سوزنی ایشتدرور اوچون بر برینه بیك یاقن ایلوب آنڭ یومشاق تاوشن طڭلاوده آنارغه بیك اوخشی ایدی. کیچکی انگر جیتوب قارانغیلق توشه باشلاغاچ بو مبهم، جازبەلی خاتون، ئلله نیندی حکایەلرده تصویر ایتوله تورغان قزلر توسن آلا... آنڭ کورکلی یوزی بر ئلله قایا یراقغه، کوز کورمی ییرگه کیتکان کبك، صوڭره تاغن یاقنایغان کبك بولا، مینوت صاین ئلله نیندی عجب مانور توسلرگه، لکن ایندی آنارغه تانش، ایندی اول تانشوب جیتکان توسلرگه رەوشلرگه کره ایدی. هم پویزدنڭ مخصوص بر کویگه صالنوب دوبردەگان کبك دوبردەوینه قوشلوب شاخوفقه بیك معلوم بولغان: «یاقتی کیچ، کیچکی کولەگەلر چیکسز کولەگەلر... سویکلو، جازبەلی یوزنڭ تورلی عجب توسلرگه کروب اوزگەرووی» مفهومندگی بر جر ایشتلگان کبك بولا ایدی.

قای‌وقت‌اول، خانم‌نڭ یوزینه یاقندنراق قارار اوچون یوری‌یاولغن یه‌شر پی تارتماسون توشره هم‌هر مرتبه‌ده‌آنڭ سویوب قاراغان‌کوزلرون اوچراتا، آنڭ یلمایوون‌کوره ایدی. شوندن صوڭ تون جیته.. ڤاگون شالتراوی، یولچیلر مشناوندن باشقه بر نرسه‌ده ایشتولمی، اول آنارغه یاتار اوچون اوزینڭ اورنن تقدیم ایته، لکن خانم‌آنی قبول ایتمی. آنناری‌آلار بیك یاقنایوب یه‌نه‌شه اوتورالر، سویله‌شه‌لر، خانم آرغانچه سویله‌شه‌لر... صوڭره اول اوینچان دوستلق بله‌ن آنڭ یاتوون اوتنه، آرتق یالقدراسی‌کیلمه‌وینی سویلی ایدی. نیلر حقنده سویلشکانلرون بلکه ایرته‌گیسون اوزلریده خاطرلی آلماسلر ایدی. آندی سویله‌شو بله‌ن باری یه بیك اوزاق آیرلشوب طورغاندن صوڭ کورشکان ایکی دوست، یه‌آغا بله‌ن سکلگنه سویله‌شورگه ممکن... آلارعجب بر تیزلك بله‌ن برسن برسی آڭلیلر، برسی اوزون برحالنی، اوزون بر معنانی بلگورتورگه تله‌ب بر ایکی سوز ئه‌یتسه؛ ایکنچیسی ایندی کوبدن آڭلانماغان، نی‌ئه‌یتورگه تله‌گاننی توشونگان بولاایدی. برنچیسی حتی سوزن اوزایتورغه‌ده کیره‌کسنمی، اول بر یلمایودن اوق اوزن آڭلاغانلقلرون سیزه... آلده‌غی‌ایڭ مهم،ایڭ قزق،ایڭ‌نچکه‌اورنلری، سویله‌گان وقتده‌اوزاق وقت‌اچنده بتون نچکه‌لکلریله قدر توشندروی چیتن بولغان اورنلری، تگینڭ طرفندن چن آڭلاو بله‌ن‌آڭلانلغان، چن توشنو بله‌ن توشنولگان بولا ایدی. سویله‌شو برگنه جایغه صالنوب آقماسده، بو نرسه‌دن ایکنچی نرسه‌گه بیك تیز کوچلسه‌ده، „گه‌بله‌شو“ شوما شووا، سویله‌شوچیلر سویله‌ودن برده آرمیلر ایدی.

شاخوفقه موڭار قدر بیك کوب تورلی خاتونلر بله. ماتور خاتونلر بله، عقلسز ماتورلر بله، عقللی لکن یه‌مسز خاتونلر بله هم‌عقلسز هم یه‌مسز خاتونلر بله‌ده کوب اوچراشورغه طوغری کیلگان ایدی. لکن شوشی،

تانشوویده ایکیگنه تەولـك بولغان لیوبوف ایڤانوڤنا کبك، بر ایکی سوزدن اوك آنی آکْلی تورغان، بتون اول قزقسنغان نرسەلر بله بیك توبلی بیك جیتز قزقسنغان خاتوننی هیچ کورگانی یوق ایدی. شاخوفنی بولغان قاتیلق، الوغسماقلق، قزولق کبك صفاتلر ــ آناردە ئـلله نیندی بر سویکملیلك، نفیس سادەلك بلەن قاتش بر اشانوچ‌انلق کییمینه کییندرله ایدی. آنـڭ توسسزرەك، آزغنه آرغانراق یوزی بلەن قزقسنودندە، یول بوینچه قزقسنودندە شاخوف آرمی ایدی.

شاخوفنڭ ئلـکدن اوك ڤا گزندە یوقلی آلماو عادتی بار ایدی. اول تون بویینه ئلله نیچه مرتبه لیوبوف ایڤانوڤنانڭ یوقلی تورغان کەنەفیی یانندن اوزوب کیته هم‌اوزغان صاین لیوبوف ایڤانوڤانانڭ ماتور، سویکملی کوزلری آنارغه سویوب قاراغان کبك، آنڭ آرتندن یورگان کبك، آنی اوزاتوب قالغان شیکللی طویلا ایدی.

ایرته بلەن آلار اوچراشالر، لـکن ایـك ماتور، ایڭ سویـکملو یوزلر نیدە اوزگەرتە ـ یەمسزلەتە تورغان یوفی ئزلری آنڭ یوزن هیچ اوزگەرتمی، بردە یەمسزلەتمی ایدی. آنارغه بارسیدە کیلوشه ــ آنارغه چەچلرنڭ تارالوب طوزغوب طرولری یدە، کولمك یاقاسینڭ سەدەبی اچقنوب طروویدە، شول سەدەب اچقنو آرقـاسنده نفیس مویندینڭ کورنوب طروویدە، آزغنه یالقغانراق آزغنه آرغانراق کوز قاراشلر یـدە کیلوشه ایدی. کوندزون آنارغه واق، واق خدمتلر کورسەتونی، پیر یصەدکه وقتندەیاردملەشونی، پویزد طوقتاغان چاقلردە استانسەدە کیچکی آش وقتنده آنارغه بولشونی شاخوف بیك سویه ایدی. لیوبوف ایڤانوڤنانڭ مونڭ خدمتلرون هیچ قلنمیچه، ایکی یوز لیلەنوب ئلله نیقدر رحمتلر یاودرمیچه قبول ایتووی آنی بیگرەکدە شادلاندرا ایدی. چونکه، شاخوفنڭ شوندی دقتلیلك، شونـی تاییارلق بلەن بولشوب، یاردملەشوب یرودن غایت شادلانغانون لیوبوف ایڤانوڤنا آکْلی هـم اول اوزیـدە مونی بیك اوخشاتا ایدی.

لکن بو تیز یاقنایشونك بتون ماتورلغن، بتون طولیلغن لیوبوف ایڤانوڤنانك ایری گاصپادین یاڤورسکی بوزا ایدی. مونك کبك چن-چن بیروکرات یوزلی کشینی تابوده چیتن ایدی. بیك تیز قرلغان، تاماق آستلری بیك شەب صالنوب توشکانلکدن بیك ماتور توگەرەکلەنوب کیلگان ایدی، ئللە نیندی شش صمان بولوب صالنوب - صالنوب توشکان قاتلاولی قابارچقلر بلەن زینتلەنگان صابصاری بیت. نەق پیالا توسلی حرکتسز کوزلر... گاصپادین یاڤورسکی اوزینك شخصیتندن باشقه بر نرسه حقندەده سویلی بلمی هم سویلەرگه کیرەکسنمیده ایدی. اول باری ایکی نرسه حقندەغنه سویلی آلا:

برسی، اوزینك ایدەش چینداولکلری دائرەسنده پیتربورغ غیبتلری حقندە، ایکنچیسی، حاضر آدیس صولرنده قویونوب بتورورگه تلەگان ریڤماتیزم هم باباصر آورولری حقندە ایدی. آورولری آنك ایك سویوب سویلی تورغان سوزلرندن ایدی. اول آلار حقندە ئللە نیندی بر بیرلو بلەن بیك ئچقروب تفصیلەب، توزه آلماسلق کوڭلسزلك بلەن سویلی، طڭلاو طڭلاماوینه قارامیچان اوچراغان برەوگه سویلی، اوزنگنه سویه تورغان چن مغرورلر سویلەوی بلەن سویلی ایدی. خاتونن اول قای چاقدە آغولی یومشاقلق بلەن „سز" دیب آنی، قای وقتدە طوبتوری درفا معاملە ایته ایدی. لیوبوف ایڤانوڤنا یەش حسابندن آنك قزی بولورغه بیك موافق ایدی. شاغرفقه، بو ایت چومەلەسی خاتونینه، وقتندە بیك آرزان، بیك اوکای آلوب قالنغان ملکی ایتدروب قاریدر کبك طویلا ایدی. اول آناردن آیاقلرون یابدرا، ایرتەدن کیچکه قدر آنی یوق بار سوزلر بلەن آبدراتا، آنك قورقا، قورقاغنه ئەیتکان سوزلرون بوزوب اوزگارته، مصقل ایتوب کوله ایدی.

یاۋورسکی شوندی چاقلرده یەش خودوڑنیکنڭ اوزینه قاراب طورغانون کوروب «ایی، ایی مونه مینم خاتونم نیچك اویرەتلگن، اول هر وقتدەده شولای بولور، شولای خدمت ایتەر، چونکه اول مینم اوز خانونم» دیب ئەیتورگه تلەگان کبك قاری ایی.

ــ مین سزدن ایکنچی مرتبه صوریم ایندی لیوبوف ایۋانوۋنا: اوزگزنڭ مرحمتلی جوابگز بلەن مینیده صانغه طغونی ممکن ایتوب تابا آلماسسزمیکان؟ دیب یاۋورسکی چەنچوب صورادیده اوزی ترسەگینه تایانوبراق اورندن قالقا توشدی. ـ نرسەنی ایندی سز یخشی دیب حسابلیسز؟

لیوبوف ایۋانوۋنا قارشیغه بر سوزده ئەیتمیچه تەرەزەگەرەك ئەیلەنوب اوطردی. آزراق پااوزادن صوڭ یاۋورسکی سوزنده دوام ایتوب،

ــ جه؟ ئلله سز سوزلرگزنی باشقەلر اوچون ایرگزگه قاراغاندەده قزقلیراقدر دیب اویلیسزمی؟.....؟

شاخوف سوزگه قاطناشوب،

ــ لیوبوف ایۋانوۋنا میڭا اوزینه اوطرورغه اوڭای ایکانلگون گنه ئەیتدی، دیدی. یاۋورسکی خودوڑنیکگه ئەیلەنوبرەك مستهزیانه کولوب،

ــ خی-خی-... آڭلانوب بیروگز اوچون سزگه بیك رحمت، شولایده مین سوزنی خاتونمنڭ اوز آوزندن ایشتورگه تلەر ایدم، دیدی.

لیوبوف ایۋانوۋنا ئلله نیندی بر توزمسزلك، بر عصبیلك بلەن تز قابقاچینه چەمەشدروب قویغان قوللرون آلوب بارماقلارون بر یولی شتردەتدیدە، طنچلاندرورغه تلەب،

ــ بلمیم مین آلیکساندر آندرییۋیچ، نی اوچون بو سزنی اول قدر مشغول ایتکاندر. گاسپادین شاخوف میندن، سزگه اوطرورغه

اوڭايمى ديب صورادى، مين، ميڭا بيك يخشى ديب جواب بيردم، مونه بتونسى، ديدى.

لكن ياڤورسكى مونڭ بله قناعتله‌نمه‌دى گنه توگل، اول بتونله‌ى كه‌نه‌فى گه‌اوك طروب اوطردى هم،

ــ يوق بارسيده توگل. ايڭ ئلك ليوبا، مين سيذن مينى آليكساندر آندرييڤيچ ديب آتاماوڭنى اوتنگان ايدم. بو- بتونله‌ى توبه‌ن خلقچه بارى سوداگر خاونلر يغنه ايرلرون شولاى آطيلر. مينم اوبه‌چه سيڭا مينى صاشا ياخود طوبتورى آليكساندر ديب آتاوده آور بولماس ايدى. گاصپادين خودوڤنيكگه‌ده بر خاتوننڭ اوز ايرن كچره‌يتو اسمى بله‌ن آتاوى برده عجب طويلماس، ديب اويليم. درست توگلمى گاصپادين خودوڤنيك؟ ايكنچيله‌ى ايرلى خاتونلى طروچيلق ايرگه هم خاتونغه معلوم قانونلر لازم ايتوب ايكى طرفدنده آنڭ دقت بله‌ن اوته‌لوون تلى، شوكار كوره... هم اول بيك ئوزاق، بيك صوزوب يخشى خاتوننڭ نيچك بولورغه تيوشلگى حقده، آنڭ ايرينه نسبة بورچلرى توغريسنده سويله‌رگه كرشوب كيتدى. ليوبوف ايڤانوڤنا باشن توبه‌ن صالوب تيك اوطرا، شاخوفده دمى ايدى. ياڤورسكى اوطروب سويله‌ب آرغاچ اورنينا ياتدى، لكن ياتقان كيلوشده وعظن دوام ايتدردى. آخرده اول بتونله‌ى طوقتادى هم اوزاقده اوتميچه يورغان آستنده آنڭ مشناغان تاوشيده ايشتوله باشلادى.

اوزاق سويله‌شمى اوطورغاندن صوڭ ايڭ ئلك شاخوف سوز باشلادى، اول اوزينڭ تاوشن ڤاگون شالتراوى آراسندن ايشتوله‌سلك ايتوب:

ــ ليوبوف ايڤانوڤنا، بز سزنڭ بله‌ن شول قدر كوب نرسه‌لر توغريسنده سويلشدك ايندى... نى اوچون صوڭ... خير مين سزنڭ آلده ادبسز ياخود سزنى يوق بار بله‌ن يالقدروچى بولوب كورنودن

قورقام... لیوبوف ایڤانوڤنا آنڭ نی ئەیتورگە تلەگانون شوندوق آڭلادی هم بیك تیز سوزگە باشلاب:

— یوق، یوق، موزاردن، بزنڭ تانشلغمزنڭ بولای قصقە بولوونذن بردە ضرر یوق... بلەسزمی... بلەسزمی... اول سوز تابا آلمی توقتادی. گرچە بو عجبدە ایندی، شولایدە بزنڭ سزنڭ بلە ایکی آرادە ئللە نیچك برلك بار کبك، بزنڭ سوزلرمز برگە بر نقطەغە اویوشە... مین بتون نرسەمنی جانمدەغی، اچمدەگی بتون حاللرنی سزگە، فقط سزگە سویلەب بیرە آلورمن کبك طویام... طوبتوری، یەشرمی نیتمی اوزگنڭ... اول. «آغاڭا» سویلەگان کبك، دیمەکچی ایدی، لکن ئللە نیچك باشینە کیلگان بو سوزندن اوڭایسزلانوب طوقتادی. شاـ خوفنی، لیوبوف ایڤانوڤنانڭ آنارغە چن ـ چن اشانوون کورسەتو یولندە قزوب کیتووی، سوز تابا آلماوی کوڭلن نچکەرتوب ییبەردی هم غایت شادلاندردیدە اول:

— مونە، مونە شول حقدە ئەیتورگە تلەگان ایدم مینده، دیب پشلدابقنە سویلی باشلادی. اوخ. نیندی اوڭای بو، سزنڭ مینی بیك تیز آڭلاوگز... سویلەگزئلی، کوبروك اوز حقگزدە سویلەگز... لکن بو سزنڭ اوزگزگە آور بولماسون... بز موڭار قدر بیك کوب سویلەشسەکدە، مین سزنڭ اوزگزنڭ طورمشغز حقندە بر نرسەدە بلمیم ئلی. لکن اویالماغز... ایرتەگەدە اویالماغز... بلکە بز تاغن چیرك ساعتدن آیرلشوبدە کیتەر بز، شوندن صوڭ عمر بوییندە احتمال اوچراشماـ بزدە، شولایدە بو سویلەشوو بز اونتلماس، اول مەڭگی بزنڭ خاطرلر بزدە صاقلانور. بویخشی بولور، بیك یخشی بولور..

— ابی، ابی... بوـ یخشی... درستندە بیت؟ نیچك دیم ایندی مونده ئللە نیندی بر یاڭالق، موڭار قدر بولماغان بر طولیلق بار، الحاصل بو یخشی ایندی، یخشی، شولای بیت؟

ــ بیك قزق، بیك.....؟

ــ اوخ یوق، یوق، آلایده توگل، آلایده توگل. نیچك دیسه‌گده کتابچه، روما‌نلرده یازلغانچه بولور کبك.. موندە ئلله نیندی بر یا گالق، هیچ بر کتابده یازلماغان یا گالق بار... موندی حال یا گادن بر قات تکرار ایتمه‌س، مین بلەم... هەمه وقتده مونی خاطرلەرسك،شولای‌بیت؟

ــ ایی. ئه سز، ایك آور نرسه‌لرنی بره‌وگه سویله‌ب بیرودن، بره‌و بله‌ن بولشودن اوگای نرسه یوقلغن ئلك بله ایدگزمی؟

ــ برنچی مرتبه اوچراغان کشیگه اوك دیسزمی؟

ــ ایی، ایی.. چونکه اوزگنك یاقنك، یه قردەشك بله ئلکن بیلگیله‌ب‌قویلغان‌بر دائره‌بولا، آنك‌بله‌بتون‌سویله‌شو، بتون جه‌یلوولك ئه‌نه شول دائره اچنده‌گنه بولورغه ممکن... اما کوگلگه اوخشان کشی یات بولسه‌ده آلای توگل... لکن بز شویله توب‌سوز (اصل مسئله)دن چیتکه چغابز، بولای باشلاغان سوزبزنی اونوتوبده قالدروربز. جه سویله‌گز ایدی، اوز حقگزده سویله‌گز.

ــ یخشی... لکن مین باشلاب بیبه‌رورگه اوگایسزلانام .. آنك اوستینه مین سوزلروم کتابچه بولور دیبده قورقام.

ــ ضرر یوق، ضرریوق. اوزگز بلگانچه سویله‌گز. جه‌آلایسه بالالق وقتندن باشلاغز. قایده اوقودغز؟ نیچك اوقودغز؟ نیندی دوست قزلرغز بار ایدی؟ کیله‌چککه نیندی پلانلر حاضرلی ایدگز، نیچك شایارا ایدگز؟

شول وقتده پوییزد قولاقنی طوندرورلق گورلده‌و برله‌ن گورله‌ب کوپر آرقلی چغوب بارا ایدی. تەرەزەدن کوپرنك آق تیمردن یاصاغان رەشەتکەلری یالتراب کورنوب کیته‌لر ایدی. پویزد کوپردن چغوب اوزینك عادی دوبرده‌وی بله‌ن دوبردی باشلاغاچ، یاقورسکی کینەت اورنندن قوزغالدی. منده‌رن توزه‌تبره‌ك صالدیده‌آوز اچندن نرسه‌در

مگغردادی. شاخوفقه « شیطان آلسون » دیـگان کبکده « یوقـلارغه اوڭایسزلیلر » دیگان کبکده بولوب کیتدی. لیوبوف ایۋانوۋنا بلهن شاخوف ئلله نیندی بر تورمسزلك بلهن یاۋورسکینڭ آرقاسینه قاراب آنڭ تمام طنغانون کوته باشلادیلر. بو، سوزسز کوتوده ایکسی‌ده نیندیدر بر اوڭایسزلق همشونڭ بلهن برگه برن بر ینه یاقنلایتاتورغان بر حال حس ایته‌لر ایدی. شاخوف یاۋورسکینڭ یاڭادن یوقیغه کیتووینه تمام اشانغاچ، پشلدابقنه:

— جه سویله‌گز ایدی، سویله‌گز، دیدی.

لیوبوف ایۋانوۋنا ئلك اوڭایسزلانوبراق، طوتلقغالابراق، ئلله نیچك یاصالما اوزگه‌رشلر یاصابراق سویله‌رگه طوتندی. شاخوف اوڭغایلی سوّاللر بـله بولشا تورغاچ، ئه‌کرون، ئه‌کرون خاطره‌لرینه چومه‌وب ایرکنله‌ب سویله‌ب کیتدی. اوزاق وقت بولمه‌ده یابلوب یاتقاندن صوڭ ایرکن هواغه، قویاش آستینه چغارغاچ جه‌یلگان، طوزنغان گول چه‌چه‌گی کبك، آنڭ اوزن دقت بله طڭلاونی، یاقن ایتوب سرارن بولشونی، ایرکه‌ونی هیچ کورمه‌گان جانی، شاخوفنڭ ایرکه‌لوی، آنڭ بولشووی آرقاسنده کیڭایه، جه‌یله، راحتله‌نوب، خیال دینگزنده یوزه، اوتکانلرون توشنه، خاطرلی ایدی. آنڭ آزغنه اینستیتوت عباره‌لری قاتشقان تلنده صوصی بر اوتکنلك بار ایدی.

لیوبوف ایۋانوۋنا ئه‌تکه‌سنده، ئه‌نکه‌سنده خاطرلی آلمی ایدی. تیك اوچونچی بوونده‌غی آپاسینه‌غنه آنی نیچکدر اینستیتوتقه اورناشدررغه توغری کیلگان ایدی اوقو وقتی آنڭ طورمشینڭ بردن بر شادلقلی بردن بر یاقتی وقتی ایدی. بختسزلك آنی آقتق صنفده کوته ایدی. شولوق آنی اینستیتوتقه بیروبده اونوتقان آپاسی بر وقت آنی تعطیلگه آلوب آلیکساندر آندریۋیچ یاۋورسکی اسملی برنادۋرنی صاۋیتنیك بلهن تانشدردی. شول وقتدن بیرلی نادۋرنی صاۋیتنیك هر یکشنبه کون

«آبزی» اسمی بلەن اینستیتوتنڭ قبول زالینه کیله، کیلگان صاین فیلیپپنلر پیروکارون، ترانژی کیبتینڭ کانفیتلرون آلوب کیله ایدی. لیوبوف ایڤانوڤنا ایبدەش قزلاری بلەن «آبزا»سندن کوله، کوله آرتن آلدن اویلامیچه، آنڭ آلای کانفیتلر تاشووینه تیرەن بر معناده بیرمیچه کیترگان کانفیتلرنی آشاب بتره بارلایدی. بیچاره اینستیتوتکا، آلیکساندر آندرییویچنڭ اوزینه قاراشلرون ئولاچەب قویغانلغینی توشنمی، آنـڭ کوزلرون اویناتوب مونڭ حقنده نیلر اویلاغاننی طویا آلمی ایدی. آلیکساندر آندرییڤیـچ دوستلری بلەن آچقدن آچق سویلاشکان چاقلرده کوزلرون قصقەلی، قصقەلی آلاچـق قزی حقنده سویلی: «جولەرلرگنه یەشلی اویلەنەلر هم کمگه اویلەنگانون بلمیچه اویلەنەلر. مونه مین مثلا، اللهغه شکر اویلەندەم، درجەم یخشی، مالده بار. آلاچق قزمده طوبتوری اویادن... ئلی یلیسیده صوونماغان... آنـدی قزلر بالاوز کبك اول، آناردن نرسه تلەسەڭ، شونی یاصاب بولا» دی ایدی.

II

— اول وقتده مین بیگروك ساده، بتونلەی کرسز کوڭللی، هر کمگه اشانوب قاری ایدم، دیب لیوبوف ایڤانوڤنا سویلەوندە دوام ایتدی. اول کیەوبواوب یورگنده میڭا بر یاقدن قزقده کبك ایدی. چەچەکلر... بروشکالر... برلیانتلر... پریدانلر... ئلله نیندی قیمتلی کییملر... تیك نکاحقه - کلیسەگه آلوب کیتکاچ گنه مین بازسینەده توشندم، نیقدر زور اش، عمرده برگنه بولا تورغان اشنڭ، حاضر اشلەنوب یاتقانون بلدم. یلادم، یلادم .. آپامنڭ قوللرون اوبه، اوبه نکاحنی یاساتماون، اشنی بوزوون اوتندم... لکن برسیده یاردم ایتمەدی. آلیکساندر آندرییڤیـچ کیلگاندده کوزلروم یەشکنه ایدی. مونه شوندن بیرلی دورت یل ایندی، مین آنڭ بلەن طورام...

ـ بالالرغز، البته، یوقدر بیت؟ دیدی شاخوف.

ـ یوق. اوخ بواسه‌ایدی، مین ایچماسم دنیاده‌نی اوچون تورغانلرمنی آڭلار ایدم، بالالر بله‌ن ماوغور ایدم، آلارنی قارار ایدم، اونطلور ایدم. حاضر ایندی مینم کتابلردن باشقه کوڭل طنچلاندرا تورغان نرسه‌مده یوق. اول سوزگه ماوغوب پویزدنڭ باروون آقرنلاتوونده سیزمه‌گان ایدی. تیرله‌گان ته‌رزه آرقلی یاب یاقتی بولوب استانسه اوتلری کورندیلر، پویزد طوقتادی.

پویزد دوبرده‌وی بتوب بیك طنلاتوب کیتکاچ، یاڤورسکی‌ده اویانوب کیتدی هم دیوانغه طروب اوتردی. اول، اوزاقغنه کوزلرون اووب، شاقتی وقت بیلکه‌سونده قاشوب آلغاچ، ئلله نیندی بر ناراضیلق بله‌ن کوزلرن خاتونینه تکدی هم قارواغان تاوشی بله‌ن سوزلرون بولب، بولب:

ـ یات ایندی لیوبا، شیطان بلسون ایندی... بتون تون بویینه نرسه‌سویله‌شورگه کیره‌ك، هیچ توشنه آلمیم. باری بر جونلی نرسه چقماس. یاڤورسکی تاغن جیلکه‌سون قاشوب آلدیده، شاخوفقه کوزن توشروب بره‌ك:

ـ یات، مونه مینم اورنغه، مین اوطروب طرورمن ایندی، دیب اورنندن قوزغالدی.

ـ یوق، یوق صاشا، مین باری بر یوقلی آلمیم، یات زنهار اوزڭ یات، دیدی لیوبوف ایڤانوڤنا.

یاڤورسکی کوزلرون آلارتوب، بیك آچولانوب، طوپاس ایتدروب لیوبوف ایڤانوڤنانڭ قولندن طوتوب:

ـ مین سیڭا یاتارغه قوشام یات، مین قوشقاچ سین یاتارغه‌تیوشلی! مین اوزمنڭ خاتونمنڭ اوچ کوندن بیرلی ئلله نیندی چاتلقلرده پشلدا‌شووینه یول بیره‌مم! یات دیم... اره‌تلی کشی ایر خاتونی آزدرو کبك بر اشنی هیچ وقتده اشله‌مه‌س. یات! اول لیوبوف ایڤانوڤنانی قولندن

تارتوب شواوق وقتده ترسه‌گی بلان شاخوفکه‌ده تورتوب یبه‌ردی. خودوژنیك آچولانوب اورنیدن سیکروب طوردیده:

ــ قاراغز ئلی، مین سزنك اره‌تلیلك دیب نرسه‌نی آتاوغزنی بلمیم، اما مینه‌چه کوچسزنی کوچله‌و... لکن لیوبوف ایڤ نوڤنا آزارغه سوزن ئه‌یتوب بتروگه ایرك بیرمه‌دی. اول قورقغان هم قالتراغان حالده، اوزیده سیزمیچه قوللرن شاخوفنك ایك باشینه قویوب،

ــ الله حقی اوچون، الله حقی اوچون... دی ایدی. شاخوف سوزدن طوقتالوب، تشلرون قصوب پلاتفورماغه (ڤاگون باچقچن منگاچ بالکون کبك آچق اورن) چقدی. تون یووشره‌کگنه، یلیغنه؛ ییل یوزگه نق به‌رله، هوادن توتون ایسی کیله ایدی. پاراڤوز طروباسندن کیسه‌ك قارا بولوطلر کبك قارا توتون آقتارلوب چغا، اوتکه کوته‌رلوب کوزدن یوغالا ایدی. پاراڤوز یانده اوق توتون بیك قزل بولوب کورنه، جملدی، جملدی اوسکه کوته‌رله؛ کوته‌رله توشکان صاین قزللغن جویوب طوتاش قارانغیلقغه چوموب یوق بولا ایدی. شاخوف بیك نق اویغه چومغان، آنی لیوبوف ایڤانوڤاناغه قارشی بولغان یومشاقلق، آنی قزغانو حسی بله‌ن، آنك ایرینه بولغان آچو حسی دولقونلاندرالر ایدی. تاغن بر ایکی ساعتدن بتونله‌ی ایکنچی یاقغه کیتو اویی، شول جاذبه‌لی خاتوندن آیرلو، موندن صوڭ آنك بلان هیچ کورشه آلماو اویی، آنارغه چیکدن طش آور ایدی. اول خاتون نیشلر؟ نرسه آنی قناعتلندرور؟ نیچك بولسه‌ده آنارغه بر یول تابلورمی؟ اول اوزینك تقدیرینه، اوزینك یارتی جاریه، یارتی اسیره‌لگینه راضی بولوب قالورمی؟ یاخود کونچی ایری کوز آلدنده اوق ئلله نیندی توبه‌نلکلرگه توشوب بته‌رمی؟ بو صوڭغیسی حقنده اول اویلارغه‌ده قورقه ایدی. شاخوف اوزینك شول کیلوش یارتی ساعت قدر پلاتفورماده تورغانون سیزمه‌دیده، تاغن بر زور استانسه‌نك

اوتلری تزلوب کرندیلر. پویزد تورلی بورلوشلردن بورلغالاب، دوبردەب کیلوب طوقتادی. «بیرزولا استانسەسی. پویزد بر ساعتده اون مینوت طورا» دیب کاندوکتور ۋاگونلر بوینچه قچقروب ۋزدی. شاخوف اختیارسز ۋاکزالدەغی طغزلقنی قارارغه طوتوندی، لکن شول اوق وقتده آرتندەغنه کم طرفندن اوزینڭ اسمینڭ ئەیتلوون ایشتوب قالترانوب کیتدی. آرتینه ئەیلەنوب قاراسه، یانندەاوق لیوبوف ایۋانوۋنا طورا ایدی. اول اوزیده سیزمیچه آنارغه قوللرن صوزدی، لیوبوف ایۋانوۋنا قوان قصوغه قول قصو بلەن جواب بیرب هم طوب طوغری شاخوفنڭ کوزلرینه قاراب:

— لیونید پاۋلوۋیچ - دیب بیك تیز هم بیك قاوشاب سویلی باشلادی. باری اون مینوت بوش وقت بار. مین تلەگان ایدم... لکن الله حقی اوچون قایترماغز... میڭا کوبدن اوك... میڭا بر وقتدەده سزنڭ بلەن بولغان کبك اوڭای بولغانی یوق ایدی. بلکه برده کورشه آلمابز ایدی... مین سزدن خاطره ایتوب شول نرسەنی آلووڭزنی اوتنمەکچی ایدم... بو مینم ایڭ سویه تورغان یوزگم... ایڭ مهمی اول اوزمنکی.. اول آشق - پشق بارماغندن قارا انجی قاشلی اوستینه بوریلیانتلر سیبلگان کچرەکنه یوزگن صالوب بیردی.

— قیمتلولیوبوف ایۋانوۋنام، نیچك سزنڭ بتون جیرگز کینگان، نیچك بتون جیرگز سویکملو! دیب شاخوف قچقروب‌اوق ییبەردی. آنڭ کوڭلی بتونلەی یومشاروب اروب کیتکان، کوزلری یەش بلەن طولغان ایدی. قیمتلم، نی‌اوچون بز بولای اتفاقیغنه اوچراشدق؟ الهم! تقدیر نیچك قای چاقده حکمن اوصال یورته! مین البته، قارغانوب طورمیم. بزنڭ بر وقتدەده بر بر بزگه یالغانلی آلماوبزنی سز ایندی بیك یخشی بلەسز. ئەیتورگه تلەگان نرسەم شول:

مین عمرمده بر مرتبەده، برگنه مرتبەده سزنڭ کبك بر عجیب

مخلوقنی، سزنك کبك بتون یخشی صفاتلرنی جیغان برخاتوننی اوچراتقانم یوق ایدی. بز، بتونله‌ی بر بر بز اوچونگنه یاراتلغانبز کبك... عفو ایتگز، مین بلکه بوش سوزلر سویلی تورغانمن، مین حاضر شوندی اضطراب حالنده، مین حاضر شول قدر دواقونلانام... مین حاضر شول قدر بختلی هم شولوق وقتده چیکدن طش بختسزده. قایسی بر کشیلر بر صاوت صونك ایکی یارتسی کبك (ایکنچی تامچی صو کبك) بر برینه اوخشاغان بولالر... مزنه‌ی یارتیلر نیقدر کوب بیت دنیاده، لکن شولرنك نیچه‌سیگنه قاوشا ایکان، یاوز تقدیر شولرنك نیچه‌سونگنه آیرمی ایکان. یوزك اوچون سزگه بیك زور رحمت. مین آنی، البته، آلام، گرچه مین سزنی آندن باشقه‌ده هر وقت خاطرمده طوتار ایدم... لکن... کوچلی تأثرم! نی اوچون بز موکار قدر اوچراشماغانبز!

اول آنك قوللرون اوچلرنده طوتا هم ئه‌کرنگنه یومشاقغنه قصا ایدی. لیوبوف ایڤانوڤناده یه‌ش آرالاش یلمایوب:

— ایی، تقدیر بزدن یوری کوله گنه. قاراغز ئلی: یه‌نه‌شه ایکی پویزد طورا، اوچراشدیلر، کوبده طورمیچه آیرلشورلرده. آلرنك تره‌زه‌لرندن ایکی کشی بر برینه‌قاریلر. کوزلری بله‌ن‌تمام کوملگه‌نچه‌گه‌قدر بر برن اوزاتالر. بلکه‌بو ایکی کشی بر برینه شونداین شادلق شوندی بخت بیرورلر ایدی، شوندی بخت... اول قچقروب یغلاب یبه‌ررووندن قورقوب سوزدن طوقتادی، کوکلی بیك طولغان ایدی.

— ایکنچی زڤانوك! بیر زولا — ژمیر یدکا! ایکنچی یولده‌غی پویزد کیته دیب برنچی کلاصده قچقرغان بر صوزنقی تاوش ایشتولدی. شاغوفنك باشینه کینه‌ت بیك مهم بر اوی کیلدی. اول سوزینه طفلا، طفلا:

— لیوبوف ایڤانوڤنا! لیوبا! ئه‌یده حاضر مونه شول پویزدغه اوطریقده کیری قایتوب کیتیك. الله حقی اوچون جانم! شادلق، بخت

بلەن طولغان بتون بر طورمش بيت. ليوبا!

ليوبوف ايڤانوڤنا بر نيچە سيكونتقنە باشن آستقە اييوب طورغاندن صوڭ، شاخوفقە طوب طوری كوزلرون كوتەروب:

— مين راضی، دیدی. شاخوف كوز آچوب يومغانچە ريلسە اوستندە بولدی. اول بيك صاقلانوبقنە ليوبوف ايڤانوڤنانی ايكنچی پويزد — حاضر كيتە تورغان پويزدنڭ پلاتفورماسينە كوچردی. اوچونچی سڤيستوك قچقردی. شاخوف پلاتفورمادن آشغوب توشە، توشە:

— كاندوكتور، مونە شول ڤاگوننڭ آرغی ياغينە اوطرغان، قارا بارخت قرپولی فوراژكا كيگان بر افندی باردر. سز آنارغە، بارينا خودورژنيك بلەن صاو سلامت اوطروب كيتدی ديب ئەيتكز، مەگز «نەچەی» دیدی. استانسەدە سڤيستوك، پاراڤوزدە سڤيستوك پويزد قوزغالدی. ڤاگون پلاتفورماسندە شاخوف بلەن ليوبوف ايڤانوڤنادن باشقە كشی يوق ايدی. شاخوف ليوبوف ايڤانوڤنانڭ بيلندن قوچوب،

— ليوبا، بتونلەيگە، بتون عمرگە بيت؟ دیدی. ليوبوف ايڤانوڤنا بر سوزدە دەشمەدی تيك يوزنگنە شاخوفنڭ كوكرەگينە يەشردی.

(بتدی).